

บทที่ 8 อุตสาหกรรม

8.1 วัตถุประสงค์

หลังจาจบบทเรียนแล้ว ผู้เรียนสามารถปฏิบัติดังนี้

8.1.1 อธิบายถึงปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมได้

8.1.2 วิเคราะห์ถึงอุปสรรคต่าง ๆ ในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมของ
ประเทศไทย

8.1.3 ระบุเกี่ยวกับแหล่งผลิตอุตสาหกรรมสำคัญทั้งในประเทศและใน
ต่างประเทศ

8.1.4 อธิบายเกี่ยวกับอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยได้เปรียบเทียบกับ
ต่างประเทศ

8.2 ปัจจัยกระตุ้นให้เกิดอุตสาหกรรม

ในประเทศเขตร้อนส่วนใหญ่ภาคอุตสาหกรรมยังถือว่าสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศเพียงส่วนน้อย สัดส่วนของประชากรที่ทำงานเกี่ยวกับทางบ้านอุตสาหกรรมจะน้อยกว่าด้านการเกษตร และสินค้าอุตสาหกรรมที่ประเทศแถบนี้ต้องการยังคงต้องนำเข้าจากประเทศที่ตั้งอยู่นอกเขตร้อน จนกระทั่งไม่นานมานี้ส่วนใหญ่ของประเทศในเขตร้อนยังอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศในยุโรป ซึ่งมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ประเทศเหล่านี้จะแสวงหาวัตถุดิบและอาหารจากดินแดนอาณานิคมและในขณะที่เดียวกันก็ใช้เป็นตลาดของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของตนเองอีกด้วย ประเทศตะวันตกจึงส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมในเขตร้อนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

บรรดารัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ที่เพิ่งได้รับอิสรภาพใหม่ ๆ ในเขตร้อนเริ่มให้ความสนใจในการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างมาก และอีกหลายประเทศก็ได้เริ่มดำเนินการตามแผนพัฒนาอุตสาหกรรมแล้ว โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ

- เพื่อช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศเข้มแข็งขึ้น อันจะมีผลทำให้มาตรฐานการครองชีพของประชากรสูงขึ้น
- เพื่อให้มีการจ้างงานมากขึ้น
- เพื่อปรับปรุงคุณภาพการค้าของประเทศ

รัฐบาลของประเทศกำลังพัฒนาในเขตร้อนตระหนักดีว่าชาติที่ร่ำรวยที่สุดในโลกนั้นจะเป็นชาติที่มีการเป็นอุตสาหกรรมสูง ดังนั้นรัฐบาลของประเทศเหล่านี้จึงปรารถนาที่จะขยายเศรษฐกิจให้กว้างขวางขึ้น โดยลดการพึ่งพาเฉพาะการเกษตร และประเทศเหล่านี้ก็ยิ่งทราบดีว่าเป็นการง่ายในการเพิ่มผลผลิตบ้านอุตสาหกรรมมากกว่าบ้านเกษตรกรรม

ในหลายบริเวณของโลกเขตร้อน การเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานอย่างรุนแรง ในบางประเทศก็มีปัญหาเกี่ยวกับจำนวนประชากรที่มากเกินไปต้องพึ่งพาพื้นดินขนาดเล็กเกินไป กล่าวกันว่าถ้าบางส่วนของแรงงานที่เกินในด้านการ

ตาราง 8.1 จำนวนประชากรที่ประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมของบางประเทศในเขตร้อนในปี 1980

ประเทศ	ร้อยละ	ประเทศ	ร้อยละ	ประเทศ	ร้อยละ
แอฟริกาเขตร้อน		อเมริกาเขตร้อน		เอเชียเขตร้อน	
อียิปต์	20	กวมินแคคและโตเบโก	32	ฮ่องกง	51
กานา	18	เม็กซิโก	29	สิงคโปร์	38
ซาอุดีอาระเบีย	13	เวเนซุเอลา	28	มาเลเซีย	19
ไนจีเรีย	12	บราซิล	27	ซาอุดีอาระเบีย	14
แซมเบีย	10	โคลัมเบีย	24	อินเดีย	13
ไลบีเรีย	9	โบลิเวีย	20	อินโดนีเซีย	13
เอธิโอเปีย	8	เอลซัลวาดอร์	19	ไทย	10
ซูดาน	8	เปรู	18	ประเทศนอกเขตร้อน	
คินยา	7	กัวเตมาลา	17	เยอรมนีตะวันตก	44
ชาก	5	สเปน	16	สหราชอาณาจักร	38
ยูกันดา	4	จามาิกา	16	ญี่ปุ่น	34
โมร็อกโก	2	ไต้หวัน	8	สหรัฐอเมริกา	31

ที่มา : World Development Report 1987, 1987, Table.32.

ย้ายไปทำงานด้านอุตสาหกรรมแล้ว ก็จะไม่ทำให้ระดับการผลิตด้านเกษตรลดลง และอาจช่วยให้มาตรฐานการครองชีพของคนที่ยังคงทำงานด้านการเกษตรสูงขึ้นด้วย อย่างไรก็ตามไม่ควรประเมินความสำคัญของอุตสาหกรรมว่าจะช่วยให้มีงานทำได้สูง เพราะในการดำเนินโรงงานอุตสาหกรรมสมัยใหม่กลับมีความต้องการใช้คนจำนวนน้อยลง อย่างไรก็ตามในต่างประเทศ เช่น ฮอลแลนด์ สิงคโปร์ เกาหลีใต้ ไต้หวัน และจาเมกา การตั้งโรงงานอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ก็ช่วยให้คนมีโอกาสทำงานมากขึ้น

ประเทศในเขตร้อนส่วนใหญ่มักจะเสียเปรียบดุลการค้ามาก การพัฒนาอุตสาหกรรมจะช่วยแก้ไขดุลการค้าของประเทศได้คือ

1. ช่วยในการแปรรูปวัตถุดิบในท้องถิ่นก่อนมีการส่งออก ซึ่งจะทำให้มูลค่าการส่งออกของประเทศเพิ่มขึ้น เช่น ถ้ามีการแปรรูปไม้เป็นไม้สักก็จะได้เงินตราต่างประเทศสูงกว่าที่จะส่งออกในรูปของไม้ซุง และในประเทศเขตร้อนอุตสาหกรรมที่ตั้งขึ้นแล้วส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปวัตถุดิบในท้องถิ่นขึ้นต้น

2. เพื่อทดแทนสินค้าอุตสาหกรรมที่ต้อนำเข้า ซึ่งจะทำให้มูลค่าสินค้านำเข้า

ลดลง

อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ที่เพิ่งตั้งขึ้นในประเทศเขตร้อน จะเป็นประเภทที่ทดแทนสินค้าเข้า แม้ว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมในระยะยาวดูเหมือนว่าจะแก้ไขดุลการค้าของประเทศ แต่ในระยะสั้นจะเป็นเหตุให้เกิดการขาดดุลการค้าอย่างมาก เพราะการเริ่มตั้งอุตสาหกรรมใหม่ ๆ นั้น มีความจำเป็นต้องสั่งซื้อเครื่องจักรราคาแพงเข้า

8.3 อุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรม

ประเทศในเขตร้อนต้องประสบกับปัญหาหลายประการในการพัฒนาอุตสาหกรรม มีดังนี้

- 8.3.1 การขาดแคลนเงินลงทุน ในการพัฒนาอุตสาหกรรมมีความจำเป็นต้อง

ใช้เงินจำนวนมากในการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมและซื้อเครื่องจักรต่าง ๆ แต่ปรากฏว่าประชากรส่วนใหญ่ของประเทศในเขตร้อนมีฐานะยากจน จึงทำให้การออมเงินภายในประเทศอยู่ในระดับต่ำ ยิ่งกว่านั้นประชากรของประเทศเหล่านี้นิยมจะใช้จ่ายเงินที่ออมได้เพื่อซื้อที่ดิน เครื่องประดับเพชรพลอยมากกว่าจะลงทุนสร้างโรงงานอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ซึ่งถือว่าเป็นการเสี่ยงมากกว่า ในบางประเทศที่เงินรายได้ประชาชาติอยู่ในมือของกลุ่มชนจำนวนน้อย คนร่ำรวยเหล่านี้ก็มักจะใช้จ่ายเงินส่วนใหญ่เพื่อการดำรงชีวิตอย่างฟุ่มเฟือย แทนที่จะนำไปลงทุนในกิจการอุตสาหกรรม เมื่อเงินลงทุนภายในประเทศมีไม่เพียงพอสำหรับการสร้างอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ทางเลือกที่เป็นไปได้ก็คือต้องพยายามดึงดูดการลงทุนจากภายนอก ซึ่งบางประเทศก็ทำได้สำเร็จ เช่น ในจาเมกาและเปอร์โตริโก ทั้งแต่สิ้นยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ขึ้นหลายชนิด เพราะรัฐบาลของทั้งสองประเทศได้ชักจูงผู้ลงทุนจากต่างประเทศให้เข้ามาลงทุนโดยเสนอสสิทธิพิเศษต่าง ๆ ให้ เช่น รัฐบาลจาเมกาเสนอให้อุตสาหกรรมใหม่ ๆ ที่ตั้งขึ้นไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ในระยะเวลา 10 ปีแรก และถ้าผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเต็มใจจะตั้งโรงงานในเขตกำลังพัฒนาเป็นพิเศษก็จะให้ปลอดจากภาษีเป็นเวลา 15 ปี และยังอนุญาตให้โรงงานนำวัตถุดิบเข้าได้โดยไม่ต้องเสียภาษีด้วย อย่างไรก็ตามในประเทศอื่น ๆ ความคิดที่จะหาเงินลงทุนจากต่างประเทศอาจยังไม่แพร่หลายเท่าสองประเทศนี้

8.3.2 การขาดแคลนแรงงานที่มีความชำนาญ ประเทศในเขตร้อนจะมีแรงงานไร้ฝีมืออยู่เหลือเฟือ แต่จะขาดแคลนแรงงานที่มีความชำนาญหรือกึ่งชำนาญ ในระดับการศึกษาและการฝึกฝนของแรงงานในปัจจุบันทำให้ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจากโรงงานในเขตร้อนต่ำกว่าโรงงานในยุโรปและอเมริกาเหนือมาก นอกจากขาดแคลนแรงงานที่มีความชำนาญแล้ว ยังขาดแคลนผู้บริหารโรงงานที่มีความสามารถและช่างเทคนิคอีกด้วย ในปัจจุบันหลายประเทศในเขตร้อนจำเป็นต้องพึ่งพาผู้บริหารและช่างเทคนิคต่างชาติเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีผลทำให้ต้นทุนการจัดการของโรงงานอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ที่ตั้งขึ้นสูงกว่าประเทศอุตสาหกรรมในเขตอบอุ่นมาก

8.3.3 ตลาดสินค้าอุตสาหกรรมภายในประเทศเล็ก หลายประเทศยังประสบอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมเพราะขนาดของตลาดภายในประเทศเล็กมาก ขนาดของตลาดภายในประเทศไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรทั้งประเทศ แต่ขึ้นอยู่กับมาตรฐานการครองชีพของประชากรด้วย โดยเฉพาะประเทศในหมู่เกาะอินดีสตะวันตกและแอฟริกาจะมีประชากรน้อยมาก เช่น คิวบา สาธารณรัฐโคโมโรส ไฮติ จาเมกา เปอร์โตริโก และทรินิแดด จะเป็นประเทศที่มีประชากรเกิน 1 ล้านคน แต่ในปี 1980 ประชากรของ 6 ประเทศนี้รวมกันมีเพียง 25 ล้านคน เช่นเดียวกับประเทศในแอฟริกา ส่วนใหญ่ยังมีประชากรน้อย มีเพียงเอธิโอเปีย คินยา ไนจีเรีย ซูดาน แทนซาเนีย ยูกันดาและซาร์รี่ เป็นประเทศที่มีประชากรเกิน 10 ล้านคน และแม้แต่ประเทศในเขตร้อนบางประเทศที่มีประชากรมาก ก็ปรากฏว่าตลาดสินค้าอุตสาหกรรมราคาแพงภายในประเทศยังมีขนาดเล็ก เพราะอำนาจการซื้อของประชากรส่วนใหญ่ยังต่ำอยู่นั่นเอง อย่างไรก็ตามขนาดของตลาดสินค้าอุตสาหกรรมอาจจะขยายใหญ่ขึ้นได้ด้วยการจับรวมกลุ่มของประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศในระหว่างประเทศสมาชิกต่าง ๆ เช่น อุตสาหกรรมในคินยาได้รับประโยชน์จากการตั้งตลาดร่วมของแอฟริกาตะวันออก (East African Common Market) ซึ่งช่วยให้อุตสาหกรรมของคินยาออกสู่ตลาดที่ประกอบด้วย แทนซาเนีย ยูกันดาและคินยาเอง การรวมของประชากรทั้ง 3 ประเทศในตลาดร่วมของแอฟริกาตะวันออกได้เพิ่มขึ้นเป็น 3 เท่าของจำนวนประชากรในคินยาเพียงประเทศเดียว เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมในจาเมกาที่ได้รับประโยชน์จากการตั้งสมาคมการค้าเสรีแห่งทะเลแคริบเบียน (Caribbean Free Trade Association Carifta) ขึ้น

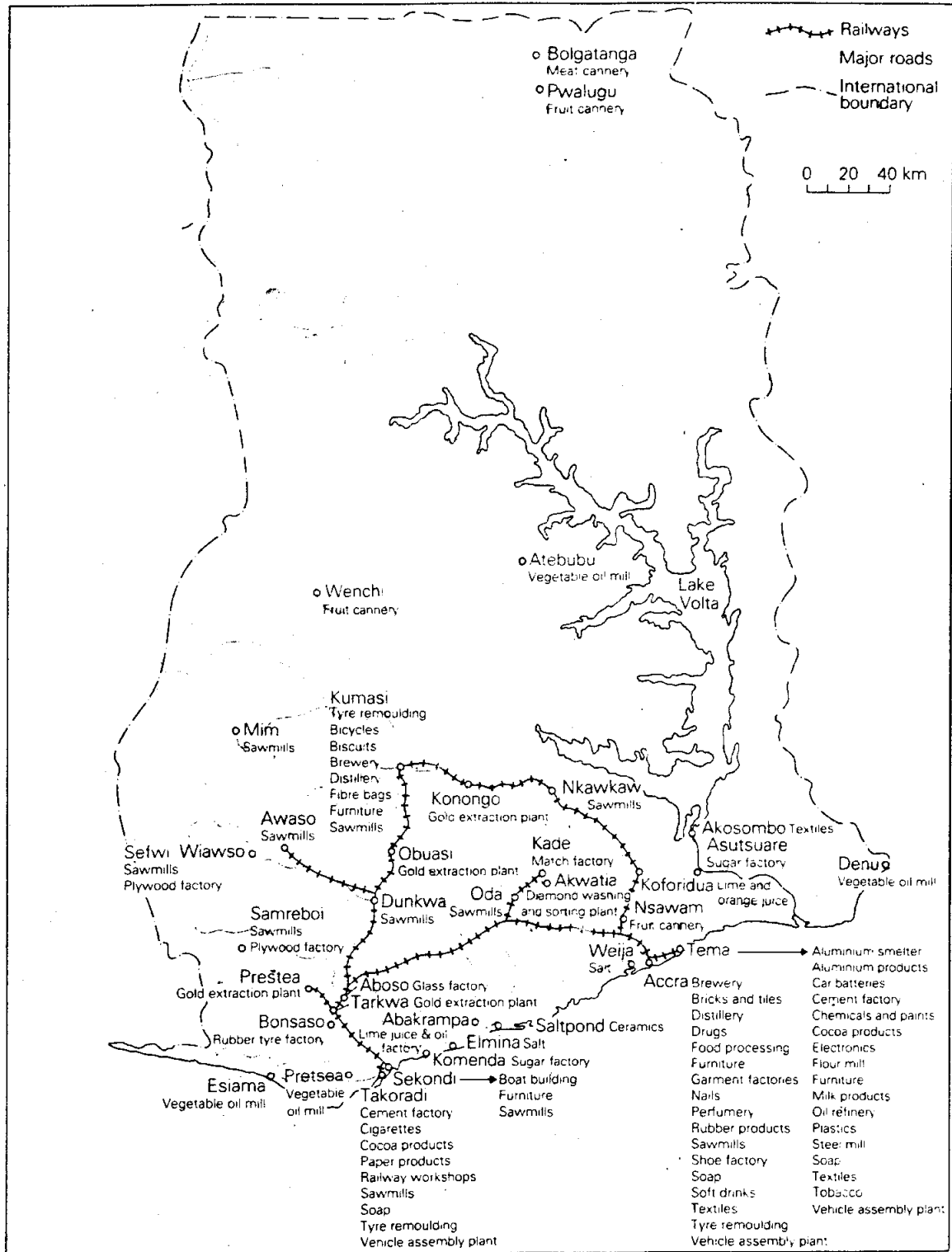
ประเทศในเขตร้อนอาจมีความสามารถที่จะผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อส่งออกได้ แต่พบว่าเป็นการยากที่จะหาตลาดต่างประเทศสำหรับสินค้าอุตสาหกรรมเหล่านั้น โรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งใหม่ ๆ นี้มีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิภาพในการผลิตน้อยกว่า จึงยากที่จะแข่งขันในแง่ของคุณภาพและราคากับสินค้าที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมในเขตอบอุ่น ยิ่งกว่านั้นประเทศที่พัฒนาแล้วในโลกยังพยายามที่จะป้องกันอุตสาหกรรมของตนเองโดยการตั้งกำแพงภาษี

หรือกำหนดโควตานำเข้า แต่ก็ยังมีประเทศในเขตรอบบางประเทศเช่น ฮองกง สิงคโปร์ เปรู โครีเอที่ประสบผลสำเร็จในการส่งสินค้าอุตสาหกรรมไปจำหน่ายในตลาดต่างประเทศ

8.4 อุตสาหกรรมสำคัญในเขตรอบ

ในแอฟริกาเขตรอบ อุตสาหกรรมที่ประกอบกันในภูมิภาคแอฟริกาตะวันตก จะแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ คือ อุตสาหกรรมหัตถศิลป์และอุตสาหกรรมสมัยใหม่ อุตสาหกรรมหัตถศิลป์ก็ถือว่ามีความสำคัญในภูมิภาคนี้มา เป็นเวลาหลายศตวรรษแล้ว แม้ผลิตภัณฑ์ประเภทนี้ จะถูกแข่งขันจากการผลิตด้วย เครื่องจักร แต่ก็ยังมีการผลิตสินค้าทั้งกล่าวนี้ด้วยมืออีกมากมาย หลายชนิด ผลิตภัณฑ์งานฝีมือในแอฟริกาตะวันตกจะมีความแตกต่างจากบริเวณหนึ่งไปยังอีก บริเวณหนึ่ง และจากชนเผ่าหนึ่งไปยังอีกเผ่าหนึ่ง อุตสาหกรรมหัตถศิลป์ที่สำคัญมีทั้งการ หอ ย้อมผ้าฝ้าย แกะสลักไม้ เครื่องปั้นดินเผา ทำเครื่องหนัง เครื่องทองและเงิน เป็นต้น

ส่วนการพัฒนาอุตสาหกรรมสมัยใหม่เพิ่ง เริ่มต้นในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 แม้จะมีการตั้งอุตสาหกรรมใหม่ ๆ หลายชนิดใน ทุกประเทศของแอฟริกาตะวันตก แต่สัดส่วนของประชากรที่ทำงานด้านอุตสาหกรรมยังน้อย และยังคงจำเป็นต้องนำสินค้าอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เข้าประเทศ อุตสาหกรรมสมัยใหม่ที่ตั้งขึ้น แยกต่างไปตามประเทศต่าง ๆ แต่การพัฒนาอุตสาหกรรมจะพบมากที่สุดคือนไนจีเรีย กานา เซเนกัลและไอวอรีโคสต์ ไนจีเรียเป็นประเทศที่เหมาะสมในการพัฒนาอุตสาหกรรมมากเมื่อ เปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในแอฟริกาตะวันตก มีตลาดภายในประเทศขนาดใหญ่ เนื่องจากมีจำนวนประชากรมากกว่าจำนวนประชากรของทุกประเทศในแอฟริกาตะวันตกรวมกัน มีวัตถุดิบหลายชนิดและยังมีทรัพยากรแร่ธาตุมากทั้งถ่านหิน น้ำมันปิโตรเลียม ก๊าซธรรมชาติ และพลังงาน ส่วนในประเทศที่ไม่มีทางออกทะเล เช่น มาลี ไนเจอร์ อีปเปอร์วอลตา การพัฒนาอุตสาหกรรมมีน้อยมากประกอบกับประเทศเหล่านี้มีประชากรน้อย ยากจนและยังมี ทรัพยากรจำกัดด้วย มีปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการเลือกที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม

รูป 8.1 ที่ตั้งของอุตสาหกรรมสำคัญในกานา

ที่มา :Senior,Op.Cit.,p.237.

เช่น วัตถุประสงค์ พลังงาน ตลาด แรงงาน การคมนาคมขนส่ง และนโยบายของรัฐบาล ความสำคัญของแต่ละปัจจัยจะแตกต่างกันจากอุตสาหกรรมชนิดหนึ่งไปยังอีกชนิดหนึ่ง และจาก บริเวณหนึ่งไปยังอีกบริเวณหนึ่ง อุตสาหกรรมสมัยใหม่ในแอฟริกาตะวันตกจะแบ่งได้เป็นชนิด ใหญ่ ๆ คือ

อุตสาหกรรมที่อาศัยวัตถุประสงค์ จะเป็นอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการแปรรูปวัตถุดิบ ในท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมเบื้องต้น การผลิตก็เพื่อบริโภคภายใน ท้องถิ่นและเพื่อส่งออก อุตสาหกรรมแปรรูปเหล่านี้มักจะตั้งอยู่ใกล้แหล่งเพาะปลูกเพื่อช่วย ไม่ให้วัตถุดิบเน่าเสีย และช่วยลดน้ำหนักของผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปทำให้ประหยัดค่าขนส่ง อุตสาหกรรมประเภทนี้ เช่น การสกัดน้ำมันถั่วลิสง ในเซเนกัล ในจีเรียคอนเทนีอ แกมเบีย มาลี ในเจอร์ อีเปอรวอลตา การสกัดน้ำมันปาล์มจะมีโรงงานสมัยใหม่ตั้ง อยู่ในไนจีเรียคอนเทนีอ ส่วนชาวไร่ทั่ว ๆ ไปก็ทำการสกัดกินเองในไร่ นอกจากนั้นยังมี การสกัดน้ำมันจากมะพร้าว เม็ดฝ้าย โรงงานทำยางพาราแผ่นในไลบีเรีย ไอวอรีโคสต์ เบนิน ในจีเรีย โรงงานน้ำตาลในกานา ในจีเรีย โรงงานเนื้อกระป๋องในไนจีเรีย โรงงานผลไม้กระป๋องและน้ำผลไม้ในไลบีเรีย ไอวอรีโคสต์ กินีและกานา โรงงานปลา กระป๋องในเซเนกัล ไอวอรีโคสต์ โรงงานไม้กั้นในไนจีเรีย กานา และในไอวอรีโคสต์ โรงงานถลุงคิงบุกในไนจีเรีย เป็นต้น

อุตสาหกรรมที่อาศัยพลังงานมาก อุตสาหกรรมชนิดนี้จะพบในบริเวณที่มีแหล่ง พลังงานราคาถูก อุตสาหกรรมที่มีชื่อเสียงที่สุดคือ อุตสาหกรรมถลุงอลูมิเนียมที่เมืองทาเคมา ในกานา เนื่องจากมีออกไซด์ที่ไหลลงน้ำเข้าจากต่างประเทศและใช้พลังงานไฟฟ้าที่ผลิตได้ จากเขื่อน Akosombo ซึ่งตั้งอยู่ทางเหนือไกลออกไป 80 กิโลเมตร จึงเลือกตั้งโรงงาน ที่เตมาแทนที่จะตั้งที่เมือง Akosombo

อุตสาหกรรมที่อาศัยตลาด อุตสาหกรรมชนิดนี้จะพบตามเมืองหลวงหรือเมืองท่า สำคัญ เช่น โรงงานผลิตเบียร์ บูห์ แ่ง ซอกโกแลต เสื้อผ้า รองเท้า ซึ่งจะพบ

ในอังกวา เตามา ทาโกรากิในกานา ลากอส พอร์ตฮาร์คอร์ท คาโนไนไนจีเรีย
อบิกันไนไอวอรีโคสต์ และคาการ์ไนเซเนกัล มัโรเวียไนไลบีเรีย บามาโกไนมาลี

ในแอฟริกาตะวันออก คินยาจก็เป็นประเทศที่มีการพัฒนาทางกานอุตสาหกรรม
มากที่สุดใภูมิภาคนี้ มีปัจจัยหลายประการที่ช่วยในการพัฒนาอุตสาหกรรมของคินยา ที่สำคัญ
ประการหนึ่งคือมีตลาดที่ใหญ่กว่าประเทศอื่น ๆ แม้ว่าประชากรของคินยาส่วนใหญ่จะเป็น
แอฟริกัน แต่ก็ปรากฏว่ามีชาวยุโรปและเอเชียอาศัยอยู่มากพอสมควร ซึ่งฝึกกับประเทศใน
แอฟริกาตะวันออกอื่น ๆ ซึ่งมีคนกลุ่มนี้อยู่น้อย จึงช่วยให้คินยาสามารถขายสินค้าอุตสาหกรรม
ที่มีราคาแพงไค้ดีกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคนี้ และโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งขึ้นอยู่ตอนกลาง
ของประเทศก็อยู่ในที่ ๆ เหมาะที่จะส่งขายไค้ทั่วแอฟริกาตะวันออก นอกจากนั้นคินยายังมี
เงินลงทุนภายในประเทศมากด้วย ศูนย์กลางอุตสาหกรรมที่สำคัญที่สุดในคินยาหรืออาจกล่าว
ไค้ว่าทั้งทวีภูมิภาคแอฟริกาตะวันออกคือไนโรบี ซึ่งเป็นเมืองหลวงที่มีประชากรมากและฐานะ
ค่อนข้างร่ำรวยจึงมีอำนาจการซื้อสูง รวมทั้งพื้นที่ทางตอนเหนือของไนโรบีก็มีคนอยู่อย่าง
หนาแน่นด้วย ศูนย์กลางอุตสาหกรรมที่สำคัญลำดับสองคือเมืองทามอมบาซา อุตสาหกรรมที่
อาศัยวัตถุดิบเบื้องต้นในท้องถิ่น เช่น การผลิตชา กาแฟ น้ำตาล เนื้อกระป๋อง นมผง
เนยแข็ง ผลไม้และผักกระป๋อง น้ำมันพืช เป็นต้น และอุตสาหกรรมที่อาศัยตลาด เช่น
การทำแป้ง การผลิตเครื่องคีมต่าง ๆ บุหรี่ สิ่งทอ ยางรถยนต์ สบู่ สี การประกอบ
วิทยุและเครื่องไฟฟ้า โรงกลั่นน้ำมัน เป็นต้น

ในอเมริกาเขตร้อน เฉพาะภูมิภาคอเมริกาใต้อาจจะขอกกล่าวถึงอุตสาหกรรมใน
เวเนซุเอลาพอเป็นตัวอย่าง ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 เวเนซุเอลามีโรงงานอุตสาหกรรม
สมัยใหม่น้อยมาก แต่ต่อมาไค้มีการพัฒนาทางอุตสาหกรรมอย่างมาก ในปี 1958 รัฐบาล
เวเนซุเอลาไค้เริ่มนโยบายการทดแทนสินค้าเข้า (Import - Substitution Policy)
นโยบายนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมในท้องถิ่นโดย

- เพิ่มการสร้างงาน
- ลดมูลค่าการนำสินค้าเข้า

2. อุตสาหกรรมผลิตสินค้าบริโภค สินค้าเพื่อบริโภคทุกชนิดตั้งแต่อาหาร สิ่งทอ เครื่องดื่ม กระจกษา เครื่องหนัง เครื่องเฟอร์นิเจอร์ จะผลิตกันภายในประเทศ อุตสาหกรรมประเภทนี้จะพบรอบ ๆ เมืองคารากัส มารากเคย์ วาลองเซีย

3. อุตสาหกรรมสลักชั้นชั้น นับแต่ปี 1960 รัฐบาลเวเนซุเอลาได้นำเงิน รายได้จากอุตสาหกรรมมีโตรเดียวมาพัฒนาอุตสาหกรรมในบริเวณกายานา (Guayana) ซึ่งอยู่บริเวณแม่น้ำโอริโนโคตอนล่าง ในบริเวณนี้มีสินแร่เหล็กมากและยังสามารถผลิตไฟฟ้า พลังน้ำได้มากด้วย อุตสาหกรรมที่ตั้งขึ้นมีโรงงานผลิตเหล็กและเหล็กกล้า โรงงานถลุง-อลูมิเนียม เป็นต้น

ตาราง 8.2 การกลั่นน้ำมันของโลกในปี 1984 (พันเมตริกตัน)

ปริมาณการกลั่นของโลกทั้งหมด: 3,802,550 ประเทศผู้ผลิตสำคัญในเขตร้อน			
บราซิล	76,780	บาฮามาส	17,500
เวเนซุเอลา	69,900	ฟิลิปปินส์	13,900
เม็กซิโก	68,000	เปอร์โตริโก	12,225
สิงคโปร์	56,750	ไนจีเรีย	12,200
อินเดียน	37,800	โคลัมเบีย	10,810
เกาะแอนทิลลีสกัทซ์	37,725	มาเลเซีย	10,250
เกาะเวอรจิ้นสหรัฐ	27,250	ไทย	8,800
อินโดนีเซีย	26,500	เปรู	8,780
ทรินิแดดและโตเบโก	18,680	คินยา	4,750

ที่มา : 1983/84 U.N. Statistical Yearbook, 1986, Table. 151.

ในหมู่เกาะอินทิสตะวันตก เปอร์โตริโกจัดเป็นเกาะที่มีการพัฒนาทางบ้าน
อุตสาหกรรมมากเกาะหนึ่ง ในปี 1940 เศรษฐกิจของเกาะนี้ส่วนใหญ่ยังขึ้นอยู่กับเกษตร
โดยมีสินค้าออกที่สำคัญคือ อ้อย กาแฟ ยาสูบและอุตสาหกรรมที่สร้างขึ้นจะเกี่ยวกับการแปรรูป
ผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมเหล่านี้ หลังจากนั้นรัฐบาลได้หันมาพัฒนาบ้านอุตสาหกรรม ประมาณปี
1970 อุตสาหกรรมได้มีบทบาทต่อเศรษฐกิจของประเทศมากกว่าเกษตรกรรม โรงงาน
อุตสาหกรรมได้ตั้งขึ้นมากกว่า 2,700 แห่ง มีคนงานไม่น้อยกว่า 137,000 คน การพัฒนา
อุตสาหกรรมของเปอร์โตริโกดำเนินไปทั้ง ๆ ที่ขาดแคลนถ่านหิน น้ำมันปิโตรเลียมหรือก๊าซ
ธรรมชาติ รวมทั้งไฟฟ้าพลังน้ำ แต่ก็ยังมีปัจจัยบางอย่างที่ช่วยให้อุตสาหกรรมเจริญเติบโต
อย่างรวดเร็วในระยะไม่นานมานี้ คือ

- ความสัมพันธ์อันดีกับสหรัฐอเมริกา กังนัสนสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตในเปอร์โต-
ริโกจึงส่งเข้าไปขายในสหรัฐอเมริกาอย่างเสรี ทำให้มีตลาดสินค้าส่งออกขนาดใหญ่ และ
การผลิตสินค้าส่วนใหญ่ก็มีจุดมุ่งหมายที่จะขายให้สหรัฐอเมริกา ในขณะที่เดียวกันก็รับวัตถุดิบ
จากสหรัฐอเมริกาด้วย

- ทั่วเกาะตั้งอยู่ใกล้พื้นที่ทวีปอเมริกาเหนือจึงทำให้ค่าขนส่งวัตถุดิบและสินค้าที่
ผลิตแล้วมีราคาถูก

- แม้ว่าอัตราค่าจ้างแรงงานโดยเฉลี่ยในเปอร์โตริโกจะสูงกว่าประเทศใน
เขตร้อนส่วนใหญ่ แต่ก็ยังต่ำกว่าค่าแรงงานในอเมริกาเหนือภาคพื้นทวีป

- มีบรรยากาศทางการเมืองที่ จึงทำให้บริษัทจากทวีปอเมริกาเหนือมีความ
มั่นใจที่จะทำการลงทุนบนเกาะนี้

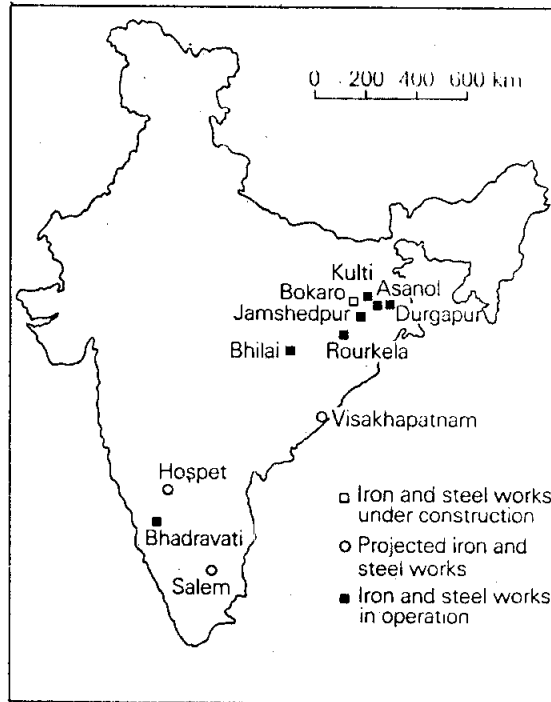
ก่อนปี 1940 อุตสาหกรรมที่สร้างขึ้นจะเป็นการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรในท้องถิ่น
เช่น น้ำตาล บุหรี่ เป็นต้น ในช่วงต้นของปี 1950 ได้มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม
ขนาดเบาขึ้นหลายชนิดโดยถือประโยชน์จากค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่าในสหรัฐอเมริกา ที่สำคัญ
มีการผลิตเสื้อผ้า อุปกรณ์เครื่องไฟฟ้า เป็นต้น อุตสาหกรรมเหล่านี้ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ใน
เขตเมือง เช่น เมืองหลวงซานฮวน (San Juan) และเมืองท่าทางชายฝั่งตะวันตกและ
ทางใต้ของเกาะ เมื่อเร็วนี้ได้มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมหนัก เช่น โรงกลั่นน้ำมัน

โดยรับน้ำมันดิบมาจากเวเนซุเอลา โรงงานผลิตปุ๋ยและเคมีภัณฑ์อื่น ๆ

ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีเพียงไม่กี่ประเทศที่พัฒนาทางด้านการเกษตรที่สำคัญคือ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฮองกง จะชกกล่าวถึงฮองกงเพื่อเป็นตัวอย่าง การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในฮองกง เริ่มประมาณปี 1950 การพัฒนานี้ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นมากเพราะเป็นเกาะที่มีพื้นที่น้อยเพียง 1,045 ตารางกิโลเมตร แต่มีการเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การเพิ่มของประชากรส่วนหนึ่งเนื่องจากการเพิ่มความธรรมชาติ แต่ที่สำคัญก็คือการอพยพของผู้ลี้ภัยจากจีนคอมมิวนิสต์ ในปี 1974 มีประชากร 4,345,000 คน ฮองกงต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับอาหารและการว่างงาน พื้นที่ของเกาะร้อยละ 13 ใ้ใช้ในการเกษตร ซึ่งผลิตอาหารไม่พอเลี้ยงประชากรทั้งเกาะจึงจำเป็นต้องนำอาหารเข้าเป็นจำนวนมาก

แม้ว่าฮองกงจะขาดแคลนทั้งวัตถุดิบและพลังงาน แต่ในหมู่ชาวจีนอพยพไ้กว่าเอาประสบการณ์ด้านธุรกิจและการลงทุนมาด้วย รวมทั้งตัวเกาะมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่ดี อยู่ในเส้นทางการค้าของโลก มีท่าเรือที่ทันสมัยและมีแรงงานที่อดทน อุตสาหกรรมที่ตั้งขึ้นใหม่ ๆ ก็เพื่อผลิตสินค้าขายให้ตลาดในเอเชีย เช่น อินโดนีเซีย มาเลเซีย ต่อมาฮองกงก็ประสบความสำเร็จในการส่งสินค้าที่มีราคาถูกลงกว่าออกไปขายยังตลาดของประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร เยอรมันตะวันตก รวมกันซื้อสินค้าจากฮองกงถึงร้อยละ 55 อุตสาหกรรมของฮองกงส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมเบา เช่น สิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป พลาสติกต่าง ๆ กอกไม้ประดิษฐ์ เครื่องจักร วิทยุ โทรานซิสเตอร์ โทรทัศน์ เครื่องคิดเลข นาฬิกา กล้องถ่ายรูป กระดาษ รองเท้า ส่วนอุตสาหกรรมหนักก็มีการซ่อมแซมเรือ เครื่องบินและการต่อเรือ

อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า แม้ว่าหลายประเทศในเขตร้อนจะมีสินแร่เหล็ก แต่เหล็กที่ส่งออกส่วนใหญ่จะยังไม่มีการแปรรูป มีเพียง 2 - 3 ประเทศที่ได้ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้าขึ้น ในปี 1984 ประเทศในเขตร้อนผลิตเหล็กได้ประมาณ

รูป 8.2 โรงงานผลิตเหล็กและเหล็กกล้าในอินเดีย

ที่มา : Senior, Op. Cit., p.246.

ตาราง 8.3 ประเทศผู้ผลิตเหล็กกล้าในเขตร้อนในปี 1984 (พันเมตริกตัน)

ประเทศ	ปริมาณการผลิต	ประเทศ	ปริมาณการผลิต
อินเดีย	12,656	อียิปต์	2,405
บราซิล	9,293	โคลัมเบีย	1,053
เม็กซิโก	8,695	ซิมบับเว	807
เวเนซุเอลา	2,911	เปรู	479

ที่มา : 1983/84 U.N. Statistical Yearbook, 1986, Table.148.

1 ใน 4 ของโลก แก่ผลิตภัณฑ์เหล็กกล้าได้ประมาณร้อยละ 4

ในปี 1984 ประเทศผู้ผลิตเหล็กและเหล็กกล้าที่ใหญ่ในเขตร้อนมีบราซิลและอินเดียน่าเป็นประเทศที่มีอุตสาหกรรมประเภทนี้ใหญ่ที่สุดในเอเชีย เม็กซิโกเป็นผู้ผลิตที่ใหญ่ที่สุดเท่ากับ 3 ประเทศที่ผลิตเหล็กอื่น ๆ มีเวเนซุเอลา โคลัมเบีย เปรู ส่วนในแอฟริกาเขตร้อนแม้จะมีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้าในหลายประเทศ แต่ประเทศที่มีการผลิตอุตสาหกรรมคานี้มากคือ อียิปต์และซิมบับเว

8.5 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

นับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ปรากฏว่ามีจำนวนประชากรที่เดินทางท่องเที่ยวในต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างมาก อันเนื่องมาจาก

- การปรับปรุงการคมนาคมขนส่ง โดยเฉพาะการพัฒนาการเดินทางทางอากาศ ซึ่งทำให้ระยะเวลาเดินทางไกล ๆ น้อยลง และมีราคาถูกลงด้วย

- มาตรฐานการครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้นในหลายบริเวณของโลก ย่อมหมายถึงเวลาและเงินที่ประชากรจะใช้ในการเดินทางไปพักผ่อนต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น แต่คงมีเพียงประชากรในประเทศที่พัฒนาแล้วที่สามารถเดินทางเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจในสัดส่วนที่สูง ส่วนประชากรในประเทศที่กำลังพัฒนา การเดินทางส่วนใหญ่ก็เพื่อกิจการค้าธุรกิจเป็นสำคัญ

8.5.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ปรากฏว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้พัฒนาอย่างรวดเร็วเฉพาะในบางบริเวณของเขตร้อน ส่วนบริเวณอื่น ๆ จะยังคงนักท่องเที่ยวได้เพียงเล็กน้อย ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลอยู่หลายประการคือ

1. ภูมิอากาศ แสงแดดปริมาณมากและอุณหภูมิสูงตลอดปีเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะดึงดูดประชากรในเขตอบอุ่นเดินทางมาพักผ่อนในเขตร้อน แต่ทุกแห่งในเขตร้อนก็

ไม่เหมือนกันทีเดียว เช่น ในหมู่เกาะอินดิสตะวันตกและแปซิฟิกเขตร้อน การที่มีอุณหภูมิสูงตลอดปี ฝนตกหนักในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ และมีแก๊จกัลลอคบีจะดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทวีปอเมริกาเหนือและยุโรปให้เข้ามาพักผ่อนได้มาก

2. ชายหาด นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในเขตร้อนมักจะใช้เวลาในวันหยุดส่วนใหญ่ ความชายหาดที่เล่นกีฬาทางน้ำได้ เช่น ว่ายน้ำ สกีนน้ำ แล่นเรือ หากทรายละเอียด น้ำที่สะอาดและอุ่น เป็นสิ่งดึงดูดสำคัญที่ทำให้ให้นักท่องเที่ยวเข้ามายังหมู่เกาะอินดิสตะวันตกและแปซิฟิกเขตร้อน ในแอฟริกาตะวันออกทั้งคินยาและแทนซาเนียมีชายฝั่งที่มีหาดสวยงามจึงได้เปรียบในการดึงดูดนักท่องเที่ยวมากกว่าประเทศที่ไม่มีทางออกทะเลเช่นยูกันดา

3. ทิวทัศน์ ทัศนียภาพของภูเขาและชายฝั่งทะเลจะดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มาก หมู่เกาะอินดิสตะวันตกและแปซิฟิกเขตร้อนมีทิวทัศน์ที่งดงามมาก ในแอฟริกาตะวันออกโดยทั่วไปจะมีทิวทัศน์ที่แตกต่างไปจากทางบ้านแอฟริกาตะวันตก และสิ่งนี้ก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้แอฟริกาตะวันออกสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากกว่า นอกจากนั้นวัฒนธรรมในท้องถิ่น การแต่งกาย พิธีกรรมต่าง ๆ ประวัติศาสตร์และสัตว์ป่า ก็ล้วนแต่เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งสิ้น เช่น สิ่งปรกหักพังอันน่ามหัศจรรย์ของอินเคียนแดงเผ่าแอซเทคและมายันอันเก่าแก่ ในเม็กซิโกก็เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้มาก หรือสัตว์ป่าจำนวนมากในแอฟริกาตะวันออกจะเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สำคัญเพียงสิ่งเดียว และทำให้แอฟริกาตะวันออกได้เปรียบแอฟริกาตะวันตกซึ่งมีสัตว์ป่าน้อยกว่า

4. การติดต่อเข้าถึง บริเวณที่น่าสนใจจะไม่พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ถ้าการเดินทางลำบากและเสียค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้นเขตร้อนที่ตั้งอยู่ใกล้ทวีปอเมริกาเหนือและยุโรปตะวันตกจะได้เปรียบมากกว่าเขตอื่นที่อยู่ไกลออกไป นักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่เกาะอินดิสตะวันตกมากกว่าหมู่เกาะในแปซิฟิก ก็เนื่องจากอยู่ใกล้ทวีปอเมริกาเหนือแผ่นดินใหญ่ นั่นเอง ฮาวายมีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ใหญ่กว่าเกาะอื่น ๆ ในมหาสมุทรแปซิฟิกส่วนใหญ่ ก็เนื่องจากอยู่ใกล้ชายฝั่งตะวันตกของสหรัฐอเมริกา ดังนั้นอัตราค่าโดยสารเครื่องบินเป็นเพียง 1 ใน 3 ของราคาค่าเดินทางไปยังเกาะอื่น ๆ ในมหาสมุทรแปซิฟิก ส่วนอุปสรรค

ต่อการเติบโตของการท่องเที่ยวในแอฟริกา เอเชีย และอเมริกาใต้ เขตวรรษที่สำคัญก็คือ ตั้งอยู่ห่างไกลจากแหล่งของนักท่องเที่ยวที่สำคัญนั่นเอง

5. ที่พัก แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีที่พักผ่อนอย่างเพียงพอ หลายประเทศในแอฟริกาประสบปัญหาการขาดแคลนที่พักที่ดี ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในเขตอื่น ๆ โดยเฉพาะในหมู่เกาะอินดิสตะวันตก เมื่อเร็ว ๆ นี้ได้มีการขยายที่พักให้กับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เช่น ในจาเมกาได้มีการสร้างโฮเทล อพาร์ทเมนต์เพิ่มขึ้นอย่างมาก

6. บรรยากาศทางการเมือง ความมั่นคงทางการเมืองมีส่วนช่วยในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมักจะไปท่องเที่ยวในประเทศที่มีความปลอดภัยในเขตวรรษส่วนที่สภาพทางการเมืองไม่ปลอดภัยก็จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม

8.5.2 ประโยชน์ทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในบางประเทศของเขตร้อนรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นแหล่งเงินตราต่างประเทศที่สำคัญ และมีส่วนช่วยในการแก้ไขดุลการค้าที่เสียเปรียบ เงินที่ได้จากนักท่องเที่ยวอาจไม่อยู่ในประเทศทั้งหมด ในแหล่งท่องเที่ยวอาจต้องกู้เงินจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากเพื่อสร้างที่พักโฮเทล และสิ่งอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวต่าง ๆ และรายได้จากนักท่องเที่ยวบางส่วนก็ต้องจ่ายคืนเงินกู้เหล่านี้ และสิ่งทีนักท่องเที่ยวต้องการบางชนิดก็ต้องนำเข้ามาคด้วย อุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังสำคัญมากที่ทำให้เกิดมีงานทำ ไม่เพียงแต่ในงานโดยตรงในโฮเทล แต่ยังมีงานอื่น ๆ เช่น การคมนาคมขนส่ง การบันเทิงใจต่าง ๆ

แม้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะสำคัญต่อเศรษฐกิจของหลายประเทศในเขตร้อน แต่อาจเป็นเพียงสิ่งไม่แน่นอน อุตสาหกรรมที่เติบโตมาเป็นเวลาหลายปีอาจจะสูญสิ้นไปภายในคืนเดียวถ้าสภาพทางการเมืองเปลี่ยนไป เกิดโรคระบาด หรือภัยธรรมชาติขึ้น ดังนั้นเศรษฐกิจที่ขึ้นอยู่กับการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งอ่อนไหวมาก

แม้ว่าการท่องเที่ยวจะให้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่แหล่งท่องเที่ยวก็ตาม แต่

ตาราง 8.4 จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยต่าง ๆ ในปี 1983

ประเทศในเขตรวม	จำนวนนักท่องเที่ยว (พันคน)	รายได้จากนักท่องเที่ยว (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	ประเทศอื่น ๆ นอกเขตรวม	จำนวนนักท่องเที่ยว (พันคน)	รายได้จากนักท่องเที่ยว (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)
เม็กซิโก	4,749	1,625	อิตาลี	22,140	9,034
สิงคโปร์	2,854	1,980	สหรัฐอเมริกา	20,441	11,187
ไทย	2,154	1,089	สหราชอาณาจักร	12,499	5,539
ฮ่องกง	2,137	1,890	จีน	9,477	941
เนเธอร์แลนด์	1,530	671	ญี่ปุ่น	1,673	825
อียิปต์	1,498	469	นอร์เวย์	1,272	664
บราซิล	1,420	1,533			
อินเดีย	1,305	820			
ปานามา	1,200	730			
ทิเบต	366	187			

ที่มา : Ibid., Table.169.

การเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวจะเป็นสะพานนำไปสู่ประชากรที่มีวิถีการดำรงชีวิตต่าง ๆ กันมารวมเข้าด้วยกัน ซึ่งการผสมกันนี้อาจไม่ทำให้ทุกคนได้รับความสุข ในบางประเทศ มีคนกล่าวว่า การหลั่งไหลของนักท่องเที่ยวที่ร่ำรวยจำนวนมากมีแนวโน้มที่จะทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นและคุณค่าของประเพณีดั้งเดิมสิ้นสุดลงได้

8.5.3 การพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตร้อน แม้ว่าประชากรจำนวนมากในประเทศเขตร้อนยังไม่อยู่ในฐานะเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศได้ แต่หลายบริเวณของเขตร้อนก็กำลังกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาจะมาจกเขตอบอุ่น โดยเฉพาะจากประเทศในทวีปอเมริกาเหนือและยุโรปตะวันตก ซึ่งประชากรส่วนใหญ่มีมาตรฐานการครองชีพสูง

ในอเมริกาเขตร้อน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างมากในหลายแห่งของหมู่เกาะอินทิสตะวันตกและเม็กซิโก บางเกาะจะมีนักท่องเที่ยวมากกว่าจำนวนประชากรในเกาะ เช่น ในปี 1973 หมู่เกาะเวอรจินของสหรัฐอเมริกา มีประชากร 83,000 คน แต่มีนักท่องเที่ยวถึง 1,312,000 คน

ในเม็กซิโก การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวขนาดใหญ่เริ่มขึ้นเมื่อประมาณปี 1938 เมื่อการสร้างทางไฮเวย์จากเมืองลาเรโด (Laredo) ตรงพรมแดนสหรัฐอเมริกาไปยังเมืองหลวงเม็กซิโกก็เสร็จสิ้นลง ในปี 1983 เม็กซิโกมีนักท่องเที่ยวถึง 4,749,000 คน ส่วนใหญ่มาจากสหรัฐอเมริกา ปัจจุบันที่ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเม็กซิโก คือ

- ที่ตั้งที่อยู่ใกล้สหรัฐอเมริกา
- ส่วนใหญ่ของประเทศมีอากาศดีตลอดทั้งปี
- มีชายหาดสวยงามโดยเฉพาะคามชายฝั่งแปซิฟิกและคาบสมุทรยูคาทาน
- มีทัศนียภาพภูเขาแตกต่างกันในบริเวณตอนในของประเทศ
- มีวัฒนธรรมพื้นเมืองของกลุ่มอินเดียนแดงที่น่าสนใจ

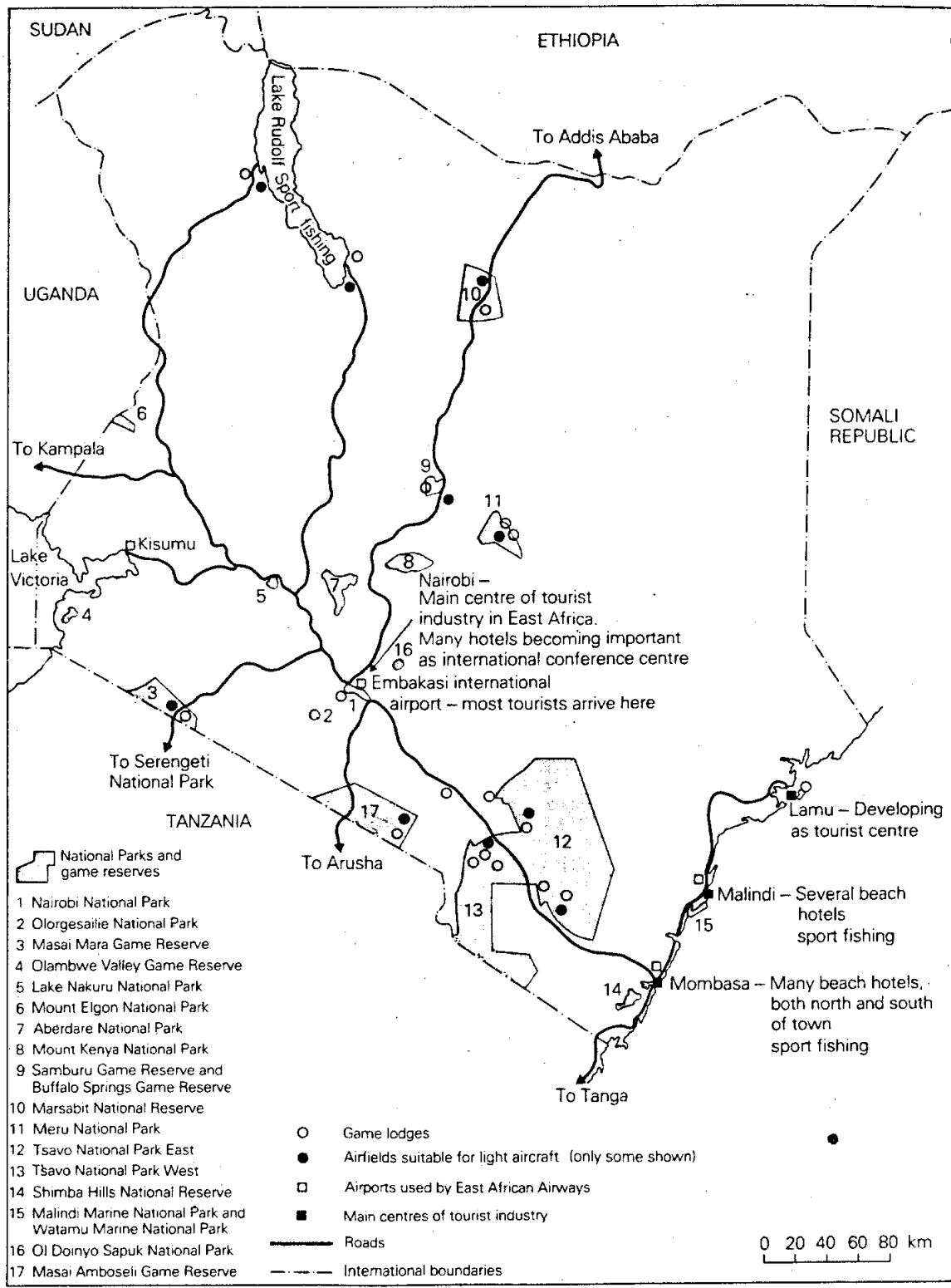
- มีโบราณสถานของอารยธรรมแอซเทคและมายันอันเก่าแก่ และยังมีสถาปัตยกรรมสเปนที่สวยงามอีกด้วย

ส่วนในทวีปอเมริกา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกำลังเติบโตเช่นเดียวกับประเทศเพื่อนบ้านทางตอนเหนือ ทวีปอเมริกามีนักท่องเที่ยวที่ทั้งคนงานและมีวัฒนธรรมพื้นเมืองแบบอินเดียนแดงมาก ส่วนในอเมริกาใต้การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเปรู ในปี 1983 จำนวนนักท่องเที่ยวมี 466,000 คน เปรูมีนักท่องเที่ยวที่ทั้งคนงานและยังมีโบราณสถานของอารยธรรมอินคาที่มีชื่อเสียงอีกด้วย การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของเปรูประสบกับอุปสรรคในทันทีซึ่งอยู่ค่อนข้างไกลจากแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและการเดินทางไปเปรูก็มีราคาแพงด้วย

ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของภูมิภาคนี้ทั้งหมดยังคงจำกัดค่อนข้างเล็ก แม้ว่าประเทศเช่น อินโดนีเซีย ไทยและฮ่องกง จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากพอสมควร ในปี 1983 ฮ่องกงมีประชากร 5.4 ล้านคน แต่มีนักท่องเที่ยวถึง 2.1 ล้านคน กลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่สุดเป็นชาวญี่ปุ่น รองลงมาเป็นพวกสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย นิวซีแลนด์

นอกจากนี้ก็มีเส้นทางแสวงบุญของชาวมุสลิมและฮินดู ผู้แสวงบุญมุสลิมที่มาจากตุรกี เยเมน ปากีสถาน อิรัก อิหร่าน ในจีน และประเทศที่มีนิกายศาสนาอิสลามอื่น ๆ แต่ละปีจะเดินทางมายังเมืองศักดิ์สิทธิ์เมกกะเป็นจำนวนมาก ในอดีตการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประสบอุปสรรคเพราะตั้งอยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางของนักท่องเที่ยวที่สำคัญในอเมริกาเหนือและยุโรปตะวันตก

ในแปซิฟิกตะวันออกเฉียงใต้ แม้ว่าบรรดาหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิกสามารถจะพัฒนาการท่องเที่ยวได้มากเช่นเดียวกับหมู่เกาะอินทิสตะวันตก แต่ในปัจจุบันมีแต่เฉพาะหมู่เกาะฮาวายที่มีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวใหญ่โต ในปี 1955 ฮาวายมีนักท่องเที่ยว 110,000 คน และเพิ่มเป็น 2,786,000 คนในปี 1974 การท่องเที่ยวกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็วในเกาะอื่นๆ

รูป 8.3 แหล่งท่องเที่ยวสำคัญในแอฟริกาตะวันออก

ที่มา :Senior, Op.Cit., p.261.

เช่น ฟิจิ กวมและซามัวตะวันตก (Western Samoa) เช่น ฟิจิในปี 1963 มีนักท่องเที่ยว 24,000 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 186,000 คนในปี 1973 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจาก ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ซึ่งอยู่ใกล้ฟิจิมากกว่าสหรัฐอเมริกา สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สำคัญในหมู่เกาะแปซิฟิกก็คืออากาศที่ดีและทิวทัศน์ที่งดงาม

ในแอฟริกาเซตרון บรรดารัฐบาลของประเทศต่าง ๆ กำลังพยายามส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมาก เท่าที่เป็นมาประเทศในแอฟริกาตะวันออกประสบความสำเร็จมากที่สุดในการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ คินยาเป็นประเทศที่พัฒนาทางการท่องเที่ยวมากที่สุดในแอฟริกา ในปี 1952 มีนักท่องเที่ยวเพียง 600 คน แต่ในปี 1984 ได้เพิ่มขึ้นเป็น 366,000 คน รัฐบาลคินยาได้พยายามพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมาก ด้วยการสร้างสถานที่พักผ่อนชนิดต่าง ๆ ถนนหนทาง โฮเทลเพิ่มเติม สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สำคัญก็คือ สัตว์ป่านานาชนิด ชายหาด ทิวทัศน์ที่งดงามภายในประเทศและภูมิอากาศที่ดี สำหรับ แทนซาเนียการท่องเที่ยวก็มีความสำคัญเช่นกัน แม้ในแทนซาเนียจะมีธรรมชาติที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวมากกว่าคินยา แต่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก็ยังพัฒนาน้อยกว่า ในปี 1962 แทนซาเนียมีนักท่องเที่ยวเพียง 15,000 คน ในปี 1979 ได้เพิ่มขึ้นเป็น 118,000 คน เช่นเดียวกับคินยาแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญก็คือสัตว์ป่าจำนวนมาก ธรรมชาติและชายหาด นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเข้ามาถึงแทนซาเนียตอนเหนือโดยทางรถยนต์จากไนโรบี และตั้งใจเข้ามาเที่ยวในแทนซาเนียเพียงเพื่อเพิ่มการท่องเที่ยวจากคินยาเท่านั้น แม้ว่าทางรัฐบาลได้พยายามสนับสนุนการท่องเที่ยวด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่ก็ยังประสบอุปสรรคอยู่หลายประการ ส่วนยูกันดาก็มีนักท่องเที่ยวมากพอสมควร แต่การท่องเที่ยวจะเจริญเป็นช่วง ๆ สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในยูกันดาคือ สัตว์ป่านานาชนิดจำนวนมาก ในปี 1970 มีนักท่องเที่ยวเข้ามา 80,000 คน ต่อมาในปี 1972 สภาพทางการเมืองที่ไม่ดีทำให้รัฐบาลต้องปิดประเทศชั่วคราว ส่วนเอธิโอเปียเป็นประเทศที่มีทิวทัศน์ภูเขาอันงดงามและวัฒนธรรมที่น่าสนใจอย่างมาก แม้จะมีโอกาสพัฒนาทางการท่องเที่ยวได้มากพอสมควร ก็ปรากฏว่ายังไม่ก้าวหน้ามากนัก

ในแอฟริกาตะวันตก การท่องเที่ยวก็เพิ่งพัฒนาเพียงเล็กน้อย เนื่องจากภูมิภาคนี้มีสิ่งดึงดูดใจทางธรรมชาติที่น้อยกว่าในแอฟริกาตะวันออก ในแอฟริกาตะวันตกสัตว์ป่ามีน้อย ไม่มีภูเขาสูง ๆ และภูมิอากาศที่ความชื้นยังไม่สบายมากนัก แต่พิธีกรรมที่น่าสนใจและสถานที่ทางประวัติศาสตร์ก็ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มาก อย่างไรก็ตามประเทศในแอฟริกาตะวันตก เช่น เซเนกัล แกมเบีย ไอวอรีโคสต์ก็กำลังพยายามส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากยุโรปในช่วงฤดูหนาว

8.6 สรุป

อุตสาหกรรมยังถือว่าสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศในเขตร้อนไม่มากนัก เนื่องจากยังพัฒนาน้อย ทำให้ยังคงนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมจากประเทศที่อยู่นอกเขตร้อน แม้ว่าประเทศในเขตร้อนส่วนใหญ่จะเคยตกเป็นอาณานิคมของชาวยุโรป แต่ชาวยุโรปก็ส่งเสริมการประกอบการอุตสาหกรรมน้อย จึงทำให้ไม่เจริญเท่าที่ควร ในปัจจุบันหลาย ๆ ประเทศได้พยายามพัฒนาอุตสาหกรรมโดยตระหนักถึงความสำคัญที่ว่า อุตสาหกรรมจะช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศเข้มแข็งขึ้น ทำให้มีการจ้างงานมากขึ้น ช่วยแก้ไขดุลการค้าของประเทศ เนื่องจากสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตได้สามารถทดแทนสินค้าที่นำเข้าได้ ทำให้มูลค่านำเข้าลดลง และในขณะที่เดียวกันผลิตภัณฑ์ที่ส่งออกจะทำให้มีรายได้เข้าประเทศมากขึ้น แต่ปรากฏว่าในการพัฒนาอุตสาหกรรมต้องประสบปัญหาอยู่หลายประการ เช่น เงินลงทุนมีจำกัด ขาดแคลนแรงงานที่มีความชำนาญ จำนวนประชากรน้อยทำให้ตลาดรองรับสินค้าอุตสาหกรรมภายในประเทศมีขนาดเล็ก ซึ่งในอดีตจึงกล่าวนี้อาจจะแก้ไขด้วยการรวมกลุ่มของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน เพื่อประโยชน์กันส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศในกลุ่มสมาชิก เช่น การจัดตั้งตลาดร่วมของแอฟริกาตะวันออก ซึ่งประกอบด้วยประเทศสมาชิกคือ คินยา แทนซาเนีย และยูกันดา ทำให้จำนวนประชากรในตลาดร่วมนี้เพิ่มขึ้นถึง 3 เท่าของจำนวนประชากรในคินยามีผลทำให้สินค้าอุตสาหกรรมของคินยาสามารถขยายตลาดการขายได้มากกว่าที่จะพึ่งพาเฉพาะตลาดภายในประเทศของตน อย่างไรก็ตามสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตในเขตร้อนยังประสบอุปสรรคในการหาตลาดต่างประเทศ เพราะประสิทธิภาพในการผลิตก็ต่ำกว่า จึงยากต่อการแข่งขันทั้งด้าน

คุณภาพและราคากับสินค้าที่ผลิตจากเขตอบอุ่น และยังประสบกับปัญหาการตั้งกำแพงภาษีเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศของตัวเองอีกด้วย มีเพียงบางประเทศเช่น ฮองกง สิงคโปร์ เปรู โครีโก ที่ประสบความสำเร็จในการส่งสินค้าอุตสาหกรรมไปจำหน่ายต่างประเทศ

อุตสาหกรรมสมัยใหม่ที่พบกระจายในทุกภูมิภาคของเขตร้อนคือ อุตสาหกรรมแปรรูปวัตถุดิบเบื้องต้นในท้องถิ่น เช่น การผลิตกาแฟ น้ำตาล น้ำมันพืช นักผลไม้กระป๋อง และอุตสาหกรรมที่อาศัยตลาด เช่น สิ่งทอ รองเท้า เครื่องดื่ม การประกอบวิทยุและเครื่องไฟฟ้าต่าง ๆ เป็นต้น ประเทศที่พัฒนาบ้านอุตสาหกรรมมากจะพบแตกต่างกันออกไปในแต่ละภูมิภาค เช่น ไนจีเรียในภูมิภาคแอฟริกาตะวันตก คินยาในภูมิภาคแอฟริกาตะวันออก ที่จัดได้ว่ามีการพัฒนาทางบ้านอุตสาหกรรมมากที่สุด

สำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้นจะพบว่าพัฒนารวดเร็ว เฉพาะในบางบริเวณของเขตร้อนที่มีปัจจัยต่าง ๆ ถึงขั้นนักท่องเที่ยว เช่น ภูมิอากาศที่มีแดดจัด อากาศบริสุทธิ์ที่สวยงาม ชายหาดสะอาดสวยงาม ทัศนียภาพ วัฒนธรรมท้องถิ่นที่แปลกตา ประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ การติดต่อเข้าถึงได้ง่ายและมีราคาถูก ที่พักที่ดีและมีความมั่นคงทางการเมือง ในบางประเทศของเขตร้อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจในฐานะเป็นแหล่งเงินตราต่างประเทศที่สำคัญ ทำให้ช่วยแก้ไขดุลการค้าที่เสียเปรียบได้ อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมประเภทนี้ก็เป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน ภายหลังจากเกิดโรคระบาดเป็นเวลาหลายปีอาจจะสูญสิ้นภายในวันเดียวได้ หากสภาพทางการเมืองเปลี่ยนแปลง เกิดโรคระบาด หรือเกิดภัยธรรมชาติ เป็นต้น ส่วนผลกระทบของการหลังไหลของนักท่องเที่ยวเข้ามาอาจทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นและประเพณีดั้งเดิมที่ยึดถือกันมาสิ้นสุดลงได้ แหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในเขตร้อนพบใน เม็กซิโก เปรู อินเดียน ไทย ฮองกง ฮาวาย ฟิลิปปินส์ แชนซันเนีย เซเนกัล แกมเบีย เป็นต้น

คำถามท้ายบท

อักษณีย์

- 1) จงให้เหตุผลว่าทำไมเปอร์โตริโกซึ่งเป็นประเทศเล็ก ที่มีอุปสรรคหลายประการในการพัฒนาอุตสาหกรรม แต่ก็สามารถพัฒนาจนประสบความสำเร็จในขั้นนี้ได้
- 2) จงเปรียบเทียบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของแอฟริกาตะวันออกและแอฟริกาตะวันตก

ปรบณีย์

- 1) การให้สิทธิพิเศษต่าง ๆ ในการประกอบอุตสาหกรรมในเขตร้อนเพื่อจุดประสงค์สำคัญในข้อใด
  - 1) เพื่อให้ต้นทุนการผลิตอุตสาหกรรมต่ำลง
  - 2) เพื่อชักจูงผู้ลงทุนต่างประเทศให้เข้ามาลงทุน
  - 3) เพื่อช่วยให้การเสียภาษีต่าง ๆ ลดลง
  - 4) เพื่อให้โอกาสได้กำไรมากขึ้น ทำให้สามารถจ้างงานได้มากขึ้น
- 2) ปัจจัยในข้อใดที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเบโตรีเคมีของเวเนซุเอลา
  - 1) เป็นแหล่งพัฒนาอุตสาหกรรมเริ่มแรกในลาตินอเมริกา
  - 2) มีตลาดภายในประเทศที่ใหญ่พอสมควร
  - 3) มีแหล่งแร่เหล็กที่ช่วยในการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องได้
  - 4) มีแหล่งสำรองแร่เชื้อเพลิงภายในประเทศจำนวนมาก
- 3) การตั้งตลาดร่วมของแอฟริกาตะวันออกจะให้ประโยชน์ในข้อใด
  - 1) เพิ่มอำนาจในการซื้อ
  - 2) เพิ่มโอกาสต่อรองกันการส่งออก
  - 3) เพื่อเป็นแหล่งลงทุนใหม่ ๆ ของชาวต่างชาติ
  - 4) เพื่อประโยชน์ในการนำสินค้าอุตสาหกรรมต่าง ๆ เข้า

- 4) ในมหาสมุทรแปซิฟิกเขตร้อน แหล่งที่ทำเงินรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุดคือ
- 1) บาฮามาส์
  - 2) ฟิจิ
  - 3) ฮาวาย
  - 4) ออสเตรเลียเขตร้อน
- 5) ข้อใดคืออุปสรรคสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- 1) ภูมิอากาศที่มีแคจกัคตลอดปี
  - 2) ศิลปวัฒนธรรมที่น่าสนใจและแปลกตา
  - 3) บรรยากาศทางการเมืองที่ไม่ค่อยมั่นคง
  - 4) ภาวะเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้น